

RADICALE VERNIEUWING VERPLEEGHUISZORG

Kwartaaluitgave 13
herfst 2019
Ondersteund door

loc
Waardevolle
zorg

Van regels naar relaties

Toekomst Radicale vernieuwing

“We ontwikkelen en groeien door in 2020”

**Leernetwerken
bestuurders van start**

Hoe kunnen we elkaar helpen en motiveren?

8 pagina's
over deze landelijke
beweging

Doorontwikkeling in 2020 en verder

Toekomstbeeld Radicale vernieuwing verpleeghuiszorg

Tekst: **Marie-Antoinette Bäckes**

De beweging Radicale vernieuwing verpleeghuiszorg startte in 2017 met subsidie van VWS. Tientallen zorgorganisaties, VWS, zorgkantoren, de inspectie en LOC hebben inmiddels een levendig en productief netwerk ontwikkeld. Eind 2019 stopt de subsidie. Veel zorgorganisaties hebben aangegeven door te willen én hierin te willen investeren, zodat de beweging verder kan groeien.

Anthonie Maranus, bestuurder van Surplus zegt hierover: “Radicale vernieuwing van de verpleeghuiszorg vraagt een fundamentele verandering van de zorg en van zorgorganisaties. De kern is in alles de relatie centraal te stellen en van daaruit te organiseren. Dit netwerk helpt organisaties om die verandering door te maken. Samenwerken levert veel op!”

Zorgorganisaties willen door

De afgelopen maanden zijn gesprekken gevoerd met alle zorgorganisaties, de zorgkantoren en VWS. We verwachten dat ruim twintig zorgorganisaties door willen gaan in 2020. De organisaties kunnen goed aangeven wat hun deelname in de afgelopen tijd heeft opgeleverd. Zo weet Marleen van der Sijs, directeur bij Sensire: “Het netwerk levert ons inspiratie om de vernieuwing van de verpleeghuiszorg binnen Sensire continu op het netvlies te houden bij alles wat we

doen. Met collega-instellingen houd je elkaar een spiegel voor, want we willen allen bereiken dat de zorg wezenlijk anders wordt. Dat mensen het zélf voor het zeggen houden en zij ook na een verhuizing naar een verpleeghuis het eigen leven behouden. Dat wij onze collega's in de teams helpen om dit waar te maken. Dat betekent werken vanuit de relatie en niet vanuit de regels.”

Maatschappelijke vraag

Managers van de zorgkantoren van de betrokken zorgorganisaties zien dat de beweging aansluit op de maatschappelijke vraag om in de verpleeghuiszorg niet de regels, maar de relaties voorop te stellen. Marjolein Itjeshorst, manager Zilveren Kruis Zorgkantoor: “Het is onze ambitie dat klanten die gebruik maken van langdurige zorg in staat zijn om zoveel mogelijk het leven te leiden zoals zij dat het

liefste willen. Deze ambitie sluit goed aan bij de beweging radicale vernieuwing. Wij willen dat niet alleen voor klanten die nu in zorg zijn, maar ook voor onze toekomstige klanten. Wij werken graag samen met partijen die willen vernieuwen. Door kennis te delen en mee te denken over regelruimte en financieringsmogelijkheden voor activiteiten die bijdragen aan onze gezamenlijke ambitie.” Omdat zorgorganisaties met elkaar deze stappen zetten, is ook VWS bereid om de beweging te blijven ondersteunen. Bijvoorbeeld met activiteiten die voor de hele sector van waarde zijn, zoals een landelijke inspiratiebijeenkomst en landelijke publicatie.

2020 en 2021

De deelnemende zorgorganisaties zijn bereid naar draagkracht een financiële bijdrage te leveren. Zij zorgen hiermee voor de ondersteuningsfunctie, die weer door LOC uitgevoerd wordt. De jaarlijkse voortgangsgesprekken die LOC bij de individuele organisaties voerde, worden ook in 2020 georganiseerd. En zijn bedoeld als reflectiegesprekken. Welke stappen worden in de organisatie gemaakt? Wat gaat goed, welke vraagstukken zijn er en wat helpt om hiermee om te gaan? In 2020 kiest iedere organisatie voor een eigen vorm voor deze gesprekken en betrokkenheid van mensen (intern en extern) daarbij.

In de afgelopen jaren hadden de bestuurders en coördinatoren van de vier ambassadeurs (Topaz, Sensire, Surplus en De Leyhoeve) samen met LOC een grote rol in keuzes voor activiteiten die de vernieuwingsbeweging helpen. Zij voerden gesprekken met bijvoorbeeld VWS, zorgkantoren, inspectie, zorginstituut. Het ambassadeurschap wordt nu verbreed naar het hele netwerk.

We gaan in 2020 en 2021 dus verder met een grotere inzet dan in de afgelopen jaren van mensen uit de deelnemende organisaties om activiteiten te organiseren en elkaar te helpen. De beweging zal nóg meer als een netwerk gaan functioneren.

Marie-Antoinette Bäckes is coördinator Radicale vernieuwing verpleeghuiszorg.

Tekst: **Marthijn Laterveer**

Op eigen kracht

De beweging Radicale vernieuwing verpleeghuiszorg is nu ruim tweeëneenhalf jaar bezig met vernieuwen van de zorg. Het ministerie van VWS heeft destijds een subsidie verstrekt om de beweging op te starten. Die subsidie loopt eind 2019 af. De beweging zal dan op eigen kracht doorgaan. De afgelopen periode hebben de deelnemende zorgorganisaties, de zorgkantoren en het ministerie en LOC gezocht naar mogelijkheden om zonder subsidie door te gaan. Inmiddels is duidelijk dat dat gaat lukken. Er zijn flink wat organisaties bereid om bij te dragen aan een vervolg. Zowel door kennis en menskracht in te brengen als door geld te reserveren. De beweging zal nog meer als een netwerk gaan functioneren. Een mooie nieuwe ontwikkeling is het bestuurdersnetwerk. Een groot aantal bestuurders van zorgorganisaties gaat samen met managers van zorgkantoren en het ministerie samen leren. Om zo de zorg aan te laten sluiten bij wat mensen nodig hebben.

Marthijn Laterveer

Coördinator LOC Waardevolle zorg

**“Flink wat
zorgorganisaties zijn
bereid bij te dragen
aan een vervolg”**

Krachtige motor in de beweging

Leernetwerken bestuurders van start

Tekst: **Marie-Antoinette Bäckes**

“Ik ben niet meer dezelfde bestuurder als enkele jaren geleden”, zei Laurent de Vries, bestuurder van zorgorganisatie Viattence tijdens een bestuurdersbijeenkomst bij zorgorganisatie Sensire. Er volgde een indringende uitwisseling met de collega-bestuurders over wat Radicale vernieuwing verpleeghuiszorg vraagt voor de stijl van besturen en de manier van organiseren.

Dit was de opmaat tot het zoeken naar een manier waarop bestuurders elkaar hierbij kunnen inspireren en helpen. De Vries dacht aanvankelijk aan een gezamenlijke opleiding. Maar in de voorbereidende gesprekken met collega-bestuurders Lia de Jongh (Topaz), Margje Mahler (toen bestuurder bij De Leyhoeve) en de mensen van LOC kwamen we uit op het vormen van een leernetwerk van en voor bestuurders in de vernieuwingsbeweging. Er volgde eind 2018 een intensieve periode, waarin met vijf vanuit de beweging aangedragen externe begeleiders is gesproken. Vervolgens is er een keuze gemaakt en zijn er twee avonden geweest onder begeleiding van Sezen, waarbij in totaal negentien bestuurders aanwezig

waren. De eerste avond verliep naar grote tevredenheid. Er was een klik en diverse bestuurders hebben zich aangemeld voor het leernetwerk. De tweede avond was die klik er niet en hadden de aanwezige bestuurders het gevoel dat deze aanpak hen niet of onvoldoende hielp. De groep bleek uiteindelijk te klein om te kunnen starten.

Andere vorm

Hans van Amstel (bestuurder Warm Thuis) nam vervolgens begin 2019 het initiatief om een andere vorm te bedenken voor het leernetwerk. “Het moet mogelijk zijn om dit zonder externe begeleiding tot stand te brengen, bijeenkomsten zelf voor te bereiden en ter inspiratie ex-

terne gasten uit te nodigen”, aldus Van Amstel. Samen met Margje Mahler, Lia de Jongh en LOC is een nieuw voorstel uitgewerkt.

Margje Mahler: “De ondersteuning hebben we beperkt tot praktische ondersteuning (plannen van afspraken, locaties, coördinatie). En naast de zorgbestuurders nemen ook managers van de zorgkantoren deel en de adjunct-directeur langdurige zorg van het ministerie van VWS. De inspecteur-generaal van de inspectie wil graag als gast uitgenodigd worden.”

Drie leernetwerken

In totaal zijn er 29 deelnemers. Daarom is niet één leernetwerk, maar zijn drie leernetwerken gevormd met maximaal tien bestuurders per groep. Zo leer je elkaar goed kennen en ontstaat er vertrouwen om zoveel mogelijk met elkaar te delen. Het doel is elkaar te steunen en te helpen door kennis en ervaringen te delen, maar elkaar ook tegenspraak durven te bieden en elkaar aan te spreken. Op zoek naar de scherpste.

Hoe zetten we de beweging van regels naar relaties onverschrokken door én hoe kun je elkaar daarin helpen en motiveren? Samen sta je sterk. Soms zullen bestuurders ook even willen ‘klankborden’: heb jij dat ook? Hoe heb jij dat opgelost?

Steeds als er meer dan tien bestuurders zijn vormen we een nieuwe groep. Iedere groep komt vier tot vijf keer per jaar een avond met overnachting en een dag lang bij elkaar. De bijeenkomsten vinden op locatie plaats. Onderling verzamelen de bestuurders de thema’s en wordt afgesproken wie van hen welke bijeenkomst voorbereidt. De bestuurders houden elkaar scherp zodat het blijft gaan om de maatschappelijke behoefte. Dus om de zorg te organiseren rondom de relatie tussen bewoners, naasten en medewerkers. En wat daarin voor hen van waarde is. Zodat de bijeenkomsten er dus op gericht blijven om de droom en ambitie van Radicale vernieuwing verpleeghuiszorg verder te verwezenlijken.

“Hoe zetten we de beweging van regels naar relaties onverschrokken door?”

Drie niveaus

Lia de Jongh: “De thema’s zijn gericht op datgene waar we zelf invloed op hebben. Op verschillende niveaus: persoonlijk, in de eigen organisaties en landelijk. Wat betekent Radicale vernieuwing verpleeghuiszorg voor mij persoonlijk in de context als bestuurder en in de context van leidinggevende bij het zorgkantoor, VWS en LOC? Wat betekent dit voor ‘mijn’ organisatie? Hoe brengen we gezamenlijk de verpleeghuiszorg in Nederland verder?

Door het gesprek met elkaar krijg je meer perspectieven op tafel en kun je elkaar bevragen. Daarmee kun je ook begrip krijgen voor elkaars positie. Juist door de combinatie van zorgbestuurders, zorgkantoren, LOC en VWS.”

Na de zomer starten de drie leernetwerken met hun eerste bijeenkomsten. In iedere groep is een combinatie gemaakt van startende en ervaren bestuurders, jongere en oudere bestuurders, bestuurders van grote, middelgrote en kleine organisaties en er is een spreiding van de vertegenwoordigers van zorgkantoren, VWS en LOC over de leernetwerken. We verwachten dat deze leernetwerken een krachtige motor in de beweging kunnen gaan worden!

Belangstelling? Je kunt contact opnemen via radicalevernieuwing@loc.nl

Marie-Antoinette Bäckes is coördinator Radicale vernieuwing verpleeghuiszorg.

Actie-onderzoek ondersteunende diensten

Deelnemers presenteren resultaten

Tekst: **Jaap Peters** en **Joep Bartholomeus**

Steeds meer zorgorganisaties binnen de beweging Radicale vernieuwing verpleeghuiszorg realiseren zich dat radicale vernieuwing gaat om een omslag naar een organisatie of ‘gemeenschap’ waar ‘leren’ centraal staat. En waar continu kan worden ingespeeld op vragen en behoeften.

Die omslag betekent dat je eigenlijk steeds kunt vernieuwen: inspelen op veranderende vragen en behoeften van mensen. Of zij nu bewoner zijn, naaste, medewerker of bestuurder. Wat dit vergt voor het werk van teams als de catering, ict, hrm, financiën, huisvesting en groenvoorziening? Dertien organisaties brengen het in kaart via een actie-onderzoek.

Werkbezoek

Afgelopen anderhalf jaar trokken mensen van dertien zorgorganisaties met elkaar op. Steeds bij elkaar op locatie. Afgelopen zomermaanden gingen de onderzoeksdeelnemers in tweetallen bij elkaar op bezoek. Ze lieten elkaar zien hoe de ‘voor- en achterkant’ zijn geregeld: de zorgteams en ondersteunende diensten. Wat gaat goed, waar wordt aan gewerkt?

De bezoekende partij dacht mee en gaf tips. Ieder schreef voor zijn eigen organisatie in twee A4'tjes wat hij heeft geleerd de afgelopen anderhalf jaar, welke stappen zijn gezet en wat beter gaat. Deze bijdragen

worden bijeengebracht in een publicatie. Als hulpmiddel voor andere organisaties om ook een slag te slaan naar beter, effectiever organiseren.

Meesterproef

In oktober wordt een slotbijeenkomst georganiseerd: de meesterproef. Iedere deelnemer beschrijft in een kwartier zijn leertraject en wat er ten positieve is veranderd. Het traject wordt afgesloten met de geleerde lessen en stappen voor de toekomst. Andere deelnemende organisaties in de vernieuwingsbeweging worden uitgenodigd. Ook wordt de publicatie gepresenteerd.

De bijeenkomst is op maandag 28 oktober van 12.00 uur – 16.00 uur in de regio Utrecht. Zie voor meer informatie ook www.radicalevernieuwing.nl. Daar delen we ook de publicatie.

Jaap Peters is vanuit DeLimes Nieuw organiseren betrokken bij het actie-onderzoek. Joep Bartholomeus is coördinator LOC Waardevolle zorg.

Onderzoek stimuleren autonomie
verpleeghuisbewoners

Zorg vanuit relatie heel belangrijk

Tekst: **Elly van der Wijk**

Mensen leven graag het leven zoals ze dat zelf willen. Jogé Boumans (Academische Werkplaats Ouderen, Tranzo, Tilburg University) deed promotieonderzoek. Centrale vraag: hoe kun je je leven blijven leven zoals je dat wilt, ook als je wegens dementie niet meer thuis kunt wonen?

In het promotieonderzoek van Boumans worden twee zorgconcepten bestudeerd (in Tilburg bij De Leyhoeve en de Wever) om te bepalen welke elementen een rol spelen bij autonomie en mantelzorg. In een eerste artikel is wetenschappelijke literatuur doorzocht om te ontdekken wat bekend is over het stimuleren van autonomie en mantelzorg bij bewoners van intramurale zorginstellingen voor mensen met dementie. Met als doel om te begrijpen hoe zorgconcepten, fysieke omgevingen of technologie kunnen bijdragen aan autonomie en mantelzorg.

Relaties belangrijk

Uit 49 artikelen bleek dat de relaties tussen bewoners en zorgverleners maar ook mantelzorgers belangrijk zijn. Een betere onderlinge relatie tussen de bewoner en de verzorgers zorgt voor meer kennis(deling) over de bewoner wat bijdraagt aan autonomie voor bewoners. Een sociale, flexibele en open houding van zorgverleners is ook van belang om mantelzorg te stimuleren.

Omgeving maakt het verschil

Tot slot bleek de inrichting van verpleeghuizen van belang. Zo kunnen speciaal ingerichte ruimten (zoals een tuin) zorgen dat bewoners actiever worden en autonomer. Technologiegebruik zorgt dat zorgverleners minder tijd kwijt zijn aan het 'zorgen' waardoor zij meer tijd hebben voor een echt gesprek met bewoners.

Deze literatuurstudie (zie ook www.loc.nl/onderzoek-tilburg) biedt inzichten hoe verpleeghuizen autonomie van bewoners kunnen stimuleren en hoe zij mantelzorg kunnen stimuleren én dat hierbij veel aspecten van het leven in een verpleeghuis van belang zijn.

Elly van der Wijk is coördinator Radicale vernieuwing verpleeghuiszorg bij de Leyhoeve.

Zorg en onderwijs versterken elkaar

Vernieuwing zorgonderwijs: doe mee!

Binnen de beweging Radicale vernieuwing verpleeghuiszorg is er veel behoefte aan vernieuwing van het zorgonderwijs. Het is heel belangrijk dat het onderwijs naadloos aansluit bij de zorg. Zodat mensen tijdens en na hun opleiding meteen in de zorg kunnen gaan werken. En bestaand personeel ook bijscholing krijgt dat past bij de vraag van bewoners en naasten.

Daarmee maken we de zorg beter, maar ook de opleidingen veel aantrekkelijker. Het is prachtig als zorg en onderwijs elkaar op die manier kunnen versterken. En er ook nog eens een keer meer mensen voor een zorgopleiding kiezen of in de zorg blijven werken. De eerste resultaten bij vernieuwend onderwijs in de beweging radicale vernieuwing zijn hoopvol. Leerlingen, docenten en zorgorganisaties zijn enthousiast.

Wil je vanuit jouw zorgorganisatie ook werken aan onderwijsvernieuwing? Maar vraag je je af hoe je dat in de praktijk aanpakt? Binnen de beweging radicale vernieuwing zijn al behoorlijk wat organisaties actief op dat gebied. Zij delen graag hun kennis. De publicatie *radicale vernieuwing zorgonderwijs* biedt inspiratie. Maar daarnaast kunnen we je ook in contact brengen met andere vernieuwers. Wil je met

jouw organisatie graag betrokken zijn bij het netwerk onderwijsvernieuwing binnen de beweging radicale vernieuwing? Dan zorgen we dat je op de hoogte blijft van de ontwikkelingen in de onderwijsvernieuwing. Je kunt ook specifieke vragen stellen. We proberen je dan te koppelen aan iemand die daar ervaring mee heeft. Je kunt ook gebruik maken van de inspiratiebijeenkomsten die er in het land zijn over vernieuwing van het zorgonderwijs.

Wil je aan de slag met onderwijsvernieuwing?

Neem contact op met de secretaris van de beweging: radicalevernieuwing@loc.nl of via 030 2074067.

Bekijk de publicatie via

www.radicalevernieuwing.nl/themas/onderwijs

Tekst: **Marthijn Laterveer**